

קנין י"ד
"בטהרה"

פתיח דבר:

המדרש שמואל זצ"ל (פ"ו מ"ז) פירש בזה: "בטהרה. כי צריך שיטהר את עצמו ממחשבות והרהורים רעים, ומצינו כי כאשר אמרו "בן ט"ו לגמרא" תכף סמכו אליו "בן שמונה עשרה לחופה", כי צריך שתכף ישא אשה כדי שלא יהרהר הרהורים רעים ויבא לידי טומאה בלילה, "כי התורה טהורה וקדושה ואינה חלה במקום טומאה" וכמאמר החכם: "אנא נסיבנא בשיתסר, ואי הוה נסיבנא בארביסר הוה אמינא גירא בעינא דשטנא", הרי שהיה רוצה לינשא בארביסר, שנה אחת קודם הכנסו בגמרא כי הוא תועלת רב ללמוד בטהרה".

וזה יסוד הענין שאין התורה יכולה לשכון בטומאה, ולכן אם רוצים לקנות תורה ולהידבק בה, מוכרח האדם להיות בטהרה גמורה.

וראיתי בספר דעת חכמה ומוסר (ח"ב עמ' נג) שכתב רבי ירוחם ממיר זצ"ל: שבשהותו פעם בוויילנא התאכסן בבית אחד שחלונותיו נשקפו מול האוניברסיטה ששכנה שם בעיר, והתבונן בתלמידים קודם שהיו בדרכם ללימודם היומי, כיצד נהגו להכין את עצמם לפני כניסתם לאוניברסיטה, והיו מייפים את עצמם בכל מיני ייפוי, מסלסלים בשערם והולכים בכל מיני פריצות וקלות ראש ובתערובת אנשים ונשים, ואף על פי כן למדו

רמ _____ תורה דיליה

והשתלמו בלימודם, וכל זה לא הפריע להם כלל ויכלו להגיע בצורה זו להישגים הגבוהים ביותר.

והוסיף רבי ירוחם זצ"ל שאין הדבר כן בלימוד התורה הקדושה, אלא היפך הדברים, כי הוללות ופריצות המה הסתירה הגדולה ביותר ללימוד התורה, משום שההרהור הכי קל או הסתכלות שאינה נקייה יכולים להוות מפריע ומכשול גדול לתורה.

ויסוד הדברים: משום שהתורה עצם מציאותה הוא קודש קדשים בתכלית הזיכוך והטהרה, וכל הרוצה לגשת אליה ולקנותה צריך להתאים את גופו ונפשו לקדושתה, שיהיה גם הוא צח ומצוחצח בתכלית הדקות.

הרהורי עבירה - סתירה לקנין תורה

רואים מכאן שכשיש לאדם במוחו ובלבו הרהורים רעים אין לו את האפשרות ללמוד תורה ולקנותה.

וזה שכתוב בגמרא במסכת יומא (דף עב:): "יראת ה' טהורה עומדת לעד" (תהלים יט, י), אמר רבי חנינא: זה הלומד תורה בטהרה. מאי היא - נושא אשה ואחר כך לומד תורה". ופירש רש"י זצ"ל: "נושא אשה - ניצול מהרהור עבירה". ורואים מכאן שרק תורה שלומדים בטהרה עומדת לעד.

ובמסכת נדה (דף יג:): כתוב: "אמר רבי אמי: כל המביא עצמו לידי הרהור אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה".

ונראה הביאור בזה כי באופן מציאותי אי אפשר לחשוב שתי מחשבות הפכיות כאחת, אלא כשאחת נכנסת השניה יוצאת.

מעשה נורא עם הגאון מוילנא זצ"ל

ועד היכן הדברים מגיעים אפשר ללמוד מן המעשה הבא: בעיר ווילנא התגוררה אשה אשר היתה עגונה במשך שנים רבות, בעלה נעלם במפתיע ולא השאיר כל עקבות, יום אחד הופיע בעיר אדם שטען בתוקף שהוא הבעל האובד, האשה פחדה מאד לסמוך על דבריו כי לא הצליחה לזהות אותו בבירור, מצד שני הוא הראה שהוא שולט בכל הפרטים הקטנים מן

קנין י"ד ☞ "בטהרה" _____ רמא

העבר וזכר היטב את כל מה שנשאל, הדבר גרם לה למבוכה גדולה והיא לא ידעה מה עליה לעשות, הלכו ושאלו את הגאון מווילנא זצ"ל שירה איך לנהוג במקרה זה.

רבינו הגר"א זצ"ל יעץ להם שכאשר יגיע ערב שבת עם חשיכה ילך אבי האשה עם אותו אדם להתפלל בבית הכנסת הקבוע בו התפללו בשנים עברו, כשיגיעו לבית הכנסת יבקש ממנו להצביע על מקום מושבו הקבוע לתפילה.

ויהי בהגיע היום עשו כעצת הגר"א זצ"ל, וראה זה פלא האיש לא ידע למצוא בעצמו את המקום, בעקבות זאת חקרוהו היטב עד שנשבר והודה כי המציא מלבו שקר ובדיה ואין הוא בעל האשה. התברר כי הוא למד את כל הפרטים על המשפחה וכו' מתוך שיחתו עם הבעל, וכך קיווה שגרסתו תתקבל.

וכשפנו אל רבינו הגר"א זצ"ל שייסביר להם פשר דבר, נענה ואמר: מטבע הדברים מוכרח הוא שכאשר אדם חושב בדעתו מזימות של רשע וטומאה אי אפשר שתהיה במוחו באותה שעה מחשבה על קדושה וטהרה כי המה תרתי דסתרי, ולכן כאשר תכנן ותיאם את גירסתו לשלוט בכל הפרטים שעלול הוא להישאל יכול היה לחשוב על הכל חוץ מדברי קדושה, ואפילו על המקום הקבוע לתפילה לא יכל להעלות אותה עת בדעתו, כי הוא מקום של קדושה וטהרה! וכך ידע הגאון זצ"ל להוכיח את שקרו לעין כל.

נוכחנו לדעת, שאדם שמחשבתו מלאה בדברי שטות וטומאה אין לו את האפשרות לחשוב במקביל על דברי קדושה, ואפילו על דבר כה פעוט כמו ה"מקום הקבוע בבית הכנסת"!!!

הרהורי עבירה קשים מעבירה

אבל צריכים להתבונן ולהתעמק בזה עוד עד היכן הדברים מגיעים מהו אותו כח הרסני של הרהור רע, עד שאמרו חז"ל במסכת יומא (דף כט.):
"הרהורי עבירה קשים מעבירה".

ובמפרשים פירשו בכמה אופנים מהי הסיבה לכך שהרהור עבירה קשה יותר מהעבירה עצמה:

רמב"ם _____ תורה דיליה

א. מצד תדירות ותכיפות הדברים, כלומר, הרהור הרי נמצא במחשבת האדם בתמידות רבה יותר, מה שאין כאן המעשה שיתכן לעשותו רק לפרקים.

ב. מצד קושי הפרישה, כי קשה יותר לפרוש מהרהור עבירה שאין הוא נחשב מספיק אצל בני אדם לחטא ואין הדבר כך לגבי העבירה עצמה.
ג. מצד קושי הזהירות שלא להיכשל. מפני שהאדם שולט בכלי המחשבה פחות ממה שהוא שולט בכלי המעשה.

וראה טעמים נוספים במה שכתב רבינו בחיי זצ"ל בספרו כד הקמח בענין "הרהורי עבירה קשים מעבירה" וזת"ד:

"והמאמר הזה לרבותינו ז"ל גדול הערך מאד, רבו בו הפירושים.

פירוש אחד, כי הרהורי עבירה קשין על הנפש מהעבירה עצמה, לפי שהרהור תלוי בלב והנפש משכנה בלב, ועל כן כשהוא מטמא אותה במחשבה רעה, קשה יותר מן העבירה עצמה כי העושה עבירה עצמה אין מחשבתו כל כך טרודה.

ועוד פירשו בו הרהורי עבירה קשין מעבירה, כי המחשב לעשות עבירה אחת כגון לגזול או לגנוב או לבא על אחת מן העריות וחשב בלבו אם יבא אדם כנגדו שם לבטל מה שאני רוצה לעשות, אכנו או אהרגנו כדי שאשלים חפצי, ונמצא כי כשגנב או גזל או בא על הערוה שעשה עבירה אחת, אבל אצל הרהור היה קשה יותר מגוף העבירה שהרהר כמה עבירות וגמר בלבו שיכה ושיהרוג ולבסוף יעשה העבירה.

והרמב"ם זצ"ל פירש הרהורי עבירה קשין מעבירה, לפי שהמחשבה מעלה גדולה באדם מכח השכל וממדות הנפש השכלית, וכשהוא חוטא בו הנה הוא חוטא במבחר מדותיו".

עד כאן דבריו הנפלאים של רבינו בחיי זצ"ל.

כוחו של הרהור

וראיתי בספר הארת דרך שמאריך לבאר הכח הטמון בהרהור, ומבאר שההרהור הוא מציאות ממש! עוד הוכיח שם יסוד גדול מן הפסוק בפרשת

קנין י"ד ☞ "בטהרה" _____ רמג

נצבים (דברים כט, יז): "פן יש בכם שורש פרה ראש ולענה". ותירגם אונקלוס:
"דלמא אית בכון גבר מהרהר חטאין או זדון".

כלומר, שהתורה קוראת להרהור עבירה "שורש" פורה ראש ולענה.

עלינו להפנים שהרהור אינו רק מחשבה חולפת, שעוברת לה במח האדם ולא משאירה רושם, אלא הרהור מכה שורשים! ושורש פירושו שממנו יצמח עם הזמן אילן, כי המושג שורש היינו דבר קבוע ולא ארעי, ובסופו של דבר צומח ממנו אילן פורה, שנותן פירות לעולם!

מהרהור רע אחד עלול אדם לסבול כל החיים! כי הרהור הינו כח העלול להצמיח פירות ללא הפסקה.

והגדיל עוד בספר הנ"ל לומר שאם רוצים למצוא דוגמא מוחשית לעוצמתו של כח הרהור ממילי דעלמא, הרי ניתן להשוות זאת ל"פצצת אטום" שכאשר היא מתפוצצת משתחררת אנרגיה בעוצמה כה חזקה שיכולה להרוס מדינה שלימה, זהו כוחו של הרהור!!!

כמה עצות להינצל מהרהורים

ובאמת שיש כמה עצות כדי להינצל מהרהורי עבירה:

ראשית כל יש לדעת שעל ידי לימוד התורה מוגנים מהרהורים רעים, כי הרי אמרו חז"ל במסכת קידושין (דף ל:): "כך הקב"ה אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה - אין אתם נמסרים בידו, ואם אין אתם עוסקין בתורה - אתם נמסרים בידו", ומבואר מזה שהתורה עצמה היא היא הרפואה נגד היצר הרע.

ובאמת שהרמב"ם זצ"ל (הלכות איסורי ביאה פכ"ב הכ"א) כותב: "וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים שאלו גורמין גדולים והם מעלות של עריות, ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה יתירה, גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר "אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד".

רמז _____ תורה דיליה

מבואר מדבריו שכאשר דברי תורה שולטים במחשבת האדם אין מחשבות אחרות יכולות לשלוט בו.

והרי הדברים מפורשים גם במסכת אבות דרבי נתן (פ"ב, א'): "רבי חנניה סגן הכהנים אומר: כל הנותן דברי תורה על לבו מבטלין ממנו הרהורין הרבה, הרהורי רעב, הרהורי שטות, הרהורי זנות, הרהורי יצר הרע והרהורי אשה רעה, הרהורי דברים בטלים, הרהורי עול בשר ודם. שכן כתוב בספר תהלים על ידי דוד מלך ישראל: "פקודי ה' ישרים משמחי לב מצות ה' ברה מאירת עינים" (תהלים יט, ט).

וכל שאינו נותן דברי תורה על לבו נותנין לו הרהורין הרבה, הרהורי רעב, הרהורי שטות, הרהורי זנות, הרהורי יצר הרע, הרהורי אשה רעה, הרהורי דברים בטלים, הרהורי עול בשר ודם".

וכן יעץ מרן הסטייפלר זצ"ל לתלמיד, וכך כתב לו (קריינא דאיגרתא ח"א יא): "גם במה שנוגע להבא אין ביד שום אדם צעיר שום עצה רק לעסוק בתורה לשם שמים ולהתפלל להשי"ת שיצילהו מהחטא ברוב רחמיו".

בספר אגרא דפרקא (סי' קב) כותב שיש קבלה מן הצדיקים שאם יזדמן לו איזה הסתכלות בעבירה או הרהור עבירה והיצר בוער בקרבו, אז ינדור צדקה דבר מה וינצל, שעל ידי זה יחליש כח היצר הרע.

יש עוד עצה חשובה בענין, והיא על ידי כח התפילה.

וכמו שכתב מרן הסטייפלר זצ"ל באיגרת: שפעמים על האדם להתפלל אפילו מאה פעמים ביום תפילה קצרה לה' על מנת שיעזרהו להינצל מאותו עוון של הרהור עבירה, ואף על פי שהתפלל פעמים אין ספור ונדמה לו שלא פעל בתפילותיו, אל יתייאש כלל כי ידע נאמנה שסוף כל סוף תפילתו לא תחזור ריקם.

וכך היה אומר המשגיח דלייקוואוד רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל: הרבה מאד אפשר להשיג על ידי תפילה, וכשיח ששפך דוד המלך לפני קונו עם כל גדלותו וצדקתו "לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי".

ובשפת אמת עה"ת (פרשת צו) כתוב שבאמת העצה היעוצה למי שרוצה

קנין י"ד "בטהרה" _____ רמה

לדחות את כל המחשבות זרות הוא רק "להיות בהתלהבות, בחשק וברצון לעבודתו יתברך וממילא יתבטלו כל ההבלים, וזה עבודת האדם תמיד כל היום והלילה" עכ"ל.

גודל החשיבות של "טבילת עזרא"

וזאת חובה על כל בן תורה לידע שהרוצה לקנות קנין בתורה, גופו צריך להיות ראוי לכך, וזאת על ידי שמירתו בטהרה, ונייחד כמה מילים על החשיבות של השמירה של טהרת הגוף, הדבר אפשרי על ידי קיומה של "טבילת עזרא".

רבינו האריז"ל כותב (בשער רוח הקודש דף ט.ו): "כי אין דבר יותר מוכרח וצריך אל האדם לענין ההשגה, כמו הטבילה". כי צריך שיהיה האדם טהור בכל עת.

ובספר ראשית חכמה (שער האהבה - פרק אחד עשר) כותב:

"נקיות מביאה לידי טהרה, עם היות שכבר נקיות נתבאר הטהרה במלת נקיות, מכל מקום יש בו עדיין לפרש על דרך מה שדרשנו במלות הקודמות: טהרה נמצא בתורה ובנביאים ובכתובים בבחינות רבות, האמנם הנוגע לענין מעשה הם אלו: הא' טהרה על ידי טבילה בארבעים סאה, כמו שנמצא הרבה מהם בתורה, ומהם (ויקרא כב, ד) "איש איש מזרע אהרן" וגו' "לא יאכל עד אשר יטהר", וכמוהו (ויקרא יא, לב) "וטמא עד הערב וטהר" וגו' (ויקרא טו, ג) "ורחץ בשרו במים חיים וטהר".

וזה נאמר בזב שהצריכה התורה לו מים חיים, הנה הטהרה על ידי הטבילה הוא סיוע גדול להדבק האדם נפשו באלהיו ובעבודתו. שבהיותו טמא, הטומאה מטמטמת לבו של אדם כדפירשו לעיל זכרונם לברכה על "ונטמתם בם". ועיקר האהבה והדבקות תלוי בטהרת הלב מהמחשבות הזרות, כמו שאמר דוד המלך ע"ה: (תהלים נא, יב) "לב טהור ברא לי אלוקים".

וכן כתב בספר החסידים (סימן עג), ש"אחד מן הדברים המעכבים את התפילה שלא תהיה תפילתו נשמעת הוא אם איננו טהור, ולכן צריך ליזהר בה".

רמז _____ תורה דיליה

וכך כותב רבינו תם זצ"ל בספר הישר ש"טהרת הגוף יחדש טהרת הנפש, ובהיות הגוף טמא אי אפשר שיכוין כראוי בלי שיבלבלוהו מחשבה אחרת ותפרדהו משורש העליון".

וראיתי בשו"ת שבט הלוי (חלק ב' ס"ס טו) שכותב: **ובדוק ומנוסה כי טבילה זאת מחזקת הזכרון ותלמודו מתקיים בידו**, וסימנך "יראת ה' טהורה עומדת לעד", כלומר, אם יראת ה' שבו היא טהורה אז תוכל להיות עומדת לעד. ובספר קריינא דאיגרתא (ח"א נא) כותב שצריך להיות רגיל מאוד בטבילת המקוה, ויש לנהוג בטבילת עזרא כחובה, וזה מביא את האדם לידי קדושת המחשבה וטהרת הנפש.

וידוע מה שכתב מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שכל הספרים שהתקבלו אצל כלל ישראל במשך הדורות היו אלו שמחבריהם הקפידו על טבילה זו.

הנהגות גדולי ישראל בטבילה זו

באמת ניתן להוכיח שאכן כך הייתה הנהגת הגדולים מדור דור. הנה הגמרא במסכת ברכות (דף יח:): מספרת על בניהו בן יהוידע: "והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג - איכא דאמרי: דתבר גזיזי דברדא ונחת וטבל" (שבר חתיכות קרח בכדי לירד לטבול).

וכמו שפירש רש"י זצ"ל שם: "שטבל לקריו כדי לעסוק בתורה".

עוד מספרת הגמרא שם בברכות (דף כב:): "מעשה ברבי יהודה שראה קרי והיה מהלך על גב הנהר. אמרו לו תלמידיו: רבינו, שנה לנו פרק אחד בהלכות דרך ארץ! ירד וטבל ושנה להם (כלומר - שכדי ללמד הלכות דרך ארץ אין צריך לטבול ואף על פי כן הוא ירד וטבל). אמרו לו: לא כך למדתנו רבינו: שונה הוא בהלכות דרך ארץ? אמר להם: אף על פי שמיקל אני על אחרים, מחמיר אני על עצמי.

וכן מסופר בגמרא במסכת שבת (דף קכז:): מעשה בחסיד אחד שמפני טורח הדרך ראה קרי והלך לטבול לקריו.

וזאת מצינו גם בגדולי עולם בדורות מאוחרים יותר, כמובא ברבינו יונה זצ"ל (ברכות דף יג:): שהביא מה שתמהו על הרמב"ם זצ"ל ראשי הישיבה

קנין י"ד "בטהרה" _____ רמז

בבבל, והרמב"ם זצ"ל ענה להם: שמימיו לא ביטל את אותה טבילה אפילו שעה אחת, אלא שלא היה יכול לכתוב בחיבורו כי אם היוצא מן הדין על פי ההלכה.

וז"ל הרמב"ם זצ"ל בתשובה: "וזה העני שאמר עלי שאיני רוחץ מקרי שקר הוא, מעיד אני שמים וארץ שמעולם לא נמנעתי מלרוחץ אלא מחולי, ואיך אשנה מנהגי ומנהג אבותי בלא עילה!"

מעשה נורא עם הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל

ידוע הסיפור על הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (בספר חוט המשולש) שמידי יום ביומו קודם עלות השחר הלך לטבול במקוה, ובימות החורף היה שובר חתיכות הקרח שצפו על הנהר וטבל במים שתחת הקרח, כשבאו ימי החורף העזים חששו בני ביתו מאוד שלא יחלה והשתדלו על ידי רופאים שדיברו על לבו להניאו מלעשות מעשה זה, אבל אטם אזנו משמוע להם, ואחרי שראו שימים ושנים חלפו והוא אינו מטה להם אוזן קשבת וגם השתדלות הרופאים לא פעלה מאומה אצלו, בקשו בעצמם תחבולות שונות כדי למנוע אותו מהטבילה.

וכך אירע שפעם אחת בעת הקור העלימו ממנו את המפתח של בית המקוה כדי שלא ילך באמצע הלילה לטבול בעת הקור הנורא, ויהי בלילה כאשר קם הגאון ממיטתו חיפש אחר המפתח ולא מצאו והצטער מאוד על זה, ופתאום שמע קול דופק על החלון וכששאלו מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לדפוק בבית באמצע הלילה, אז השיב האיש שהוא שומר פתח המקוה והביא המפתח כדי שיוכל ללכת למקוה ולטבול, ושאלו איך ידע שצריך המפתח? ועל זה השיב לו האיש כי בשכבו על משכבו והנה שמע קול שמדבר אליו ואומר לו: "רבי עקיבא איגר מחפש אחר מפתח המקוה, קום ממשכבך והבא לו", ויהיה כשמוע בני ביתו דבר זה ראו והבינו כי עין ה' אל יראיו בהשגחה נפלאה והניחו לו לעשות כחפצו והרגלו בלי מפריע.

וכן העידו על כמה וכמה גדולים, על החתם סופר זצ"ל, רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, ועד גדולי דורנו כגון הסטייפלר זצ"ל ועוד שהיו נוהגים בטבילה זו.

רמה _____ תורה דיליה

וכן ידוע על מרן הגרא"מ שך זצ"ל שהיה הולך לטבול במקוה לפני כל שיעור כללי שהיה צריך למסור בישיבה.

הקפדתו של המהר"י אסאד זצ"ל

עוד מסופר (בספר מהר"י אסאד על התורה) שפעם אחת בא הגה"ק בעל הדברי חיים זצ"ל לק"ק אופן, והתאספו שם המון אנשים אשר רצו לקבל פניו, ביניהם היה גם הגאון הקדוש מהר"י אסאד זצ"ל שהשתוקק מאוד לראות ולהראות עם הגאון הקדוש בעל הדברי חיים זצ"ל, אמנם כאשר היה מוכן לנסוע לקבל פניו פתאום אחזו הרגשת חולשה ולא היה בקו הבריאות, והיה מוכרח המהר"י אסאד זצ"ל להשאר בביתו, אבל שלח ג' מתלמידיו לשאול בשלומו.

וכאשר באו התלמידים לבית הדברי חיים זצ"ל, ונודע לו שהמה תלמידי הגאון מהר"י אסאד זצ"ל, מיד נתקבלו ברוב חיבה ואהבה והוא חקר ודרש מהם על התנהגות רבם: מהו סדר לימודו, ומתי מתפלל וכו'... בסופה של השיחה שאלם מתי הרב נוהג ללכת למקוה? ענה אחד התלמידים כי רבו הולך למקוה רק בערב שבת קודש, שאלו הגה"ק מצאנו זצ"ל האם בשאר ימות השבוע אינו הולך למקוה? והתלמיד השיב בשלילה.

כשחזרו התלמידים לפני רבם וסיפרו לו על כל תוכן השיחה מרישא ועד גמירא, נתמלא הגאון בקפידה גדולה על אותו תלמיד ובהתרגשות גדולה אמר לו: איך תעיז בנפשך להשיב כן, הלא כאשר אני הולך למקוה הנך כבר שוכב על מטתך, מוטב היה לך להשיב שאינך יודע מזה... ולא יכל הגאון להתאפק, ותיכף כתב מכתב להדברי חיים זצ"ל ושם הצייע לו כל הנהגותיו ואמר לו שהוא נוהג לטבול עצמו במקוה בכל לילה קודם חצות בכדי לקדש ולטהר עצמו.

דברי הפוסקים בענין "טבילת עזרא"

ולכשנעיין בדברי פוסקי זמננו ונבחן את יחסם לענין זה נראה עד כמה גדול ונחוץ הוא:

קנין י"ד "בטהרה" _____ רמט

בשו"ת אגרות משה (יורה דעה ח"ב סי' צ) כותב:

"פשוט שאף אלו שאין נזהרים בטבילת עזרא מחוייבים לעזור לבנין מקוה עם אלו שמחמירים, מפני שזה נחשב מצרכי העיר מאחר שהוא דבר שראוי ליזהר בו".

בספר כף החיים (סימן עו ס"ק כא) הביא מהגאון הרב חיד"א זצ"ל שמי שטובל באותו יום ומתודה כראוי אז נמחק אותו המזיק של הקרי, ולכן סיים: "נוהגים יראי ה' לטבול לקריין ביום ההוא, ואם אפשר להם טובלים קודם התפילה כדי למחוק המזיק ולהתפלל בטהרה, וזה מנהג יפה שאין למעלה ממנו כדי שתעלה תפילתם ותורתם למעלה בקדושה ובטהרה", עיין שם.

וכן כתב הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' קט): שבדורנו שהמקואות מצויות ראוי להקפיד מאד בטבילה זו, ושהגר"א זצ"ל הקפיד על זה מאוד.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה סימן טו) כתב, שמה שמצינו בגמרא שבטלה טבילת עזרא אינו אלא מצד ההלכה, אבל מבחינת הקדושה לא נתבטלה כלל, ובזמנינו שיש מקואות לכל דורש אין להקל.

ובקובץ תשובות (סימן לט) כתב הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאין ספק כי דרך ישרה שיבור לו האדם הוא שיטבול אפילו בשבת, וכן נהג הוא עצמו זצ"ל.

ובמאמר המוסגר יש לדעת שהמניעה מלטבול טבילה זו הוא מעכב את התפילות להתקבל והרבה יש להאריך בזה, אבל אין כאן מקומו, כי דברינו נסובים סביב הנושא של טהרה כתנאי לקנין התורה.

ויש להביא דבריו הנפלאים של הרב פלא יועץ זצ"ל (ערך טהרה) שכותב: "כדאי לו לאדם לטרוח אלף אלפים טרחות ולהוציא כמה הוצאות כדי שעל ידי הטהרה יוסיף כל דהו בעבודת הבורא, כי הקב"ה טהור ומשרתו טהורים והעובד את ה' בטהרה הנה שכרו טובה כפולה".

תורה בטהרה - ללא שום מחשבה זרה

עוד יש להוכיח כמה נחוץ לדקדק במדת הטהרה בכדי שהתורה תשתמר ותהא לה קיום, מהגמרא במסכת בבא מציעא (דף פה:):

רנ _____ תורה דיליה

מובא שם מה שאמר רבי חייא לרבי חנינא שהוא גרם כי לא תשתכח תורה מישראל. והגמרא מתארת באריכות את מעשיו, הוא זרע זרעוני פשתן ומהם היה קולע רשתות, ברשתות אלו היה צד צבאים ומאכיל מבשרם ליתומים, ומעורותיהם עשה קלף ועליו כתב את חמשה חומשי התורה וכך הלך למקום שאין שם מלמדי תינוקות והיה מלמד את התורה וששה סדרי משנה, וכל זה בכדי שלא תשתכח תורה מישראל. וזה שאמר רבי: "כמה גדולים מעשי חייא!"

והתמיהה ידועה, הרי זמנו של רבי חייא היה יקר מנשוא וכל דקה בודאי שהיתה מנוצלת אצלו היטב ללמוד וללמד, ואם כן לשם מה היה עליו לעשות את כל העסק הנ"ל לזרוע ולהכין בעצמו רשתות, לצוד ולהכין קלף ולכתוב עליו חמשה חומשי תורה, במקום כל זאת היה יכול ליטול חומש כתוב וללמד ממנו את התלמידים, מדוע העדיף לעבור את כל התהליך הזה?

והתירוץ: בוא וראה כמה גדולים מעשיו של רבי חייא, כי עשה כל זאת בכדי שלימוד ה"ראשית" של אותם תינוקות הפותחים לראשונה את אוזניהם לשמוע דברי תורה, יהיה מתוך קדושה וטהרה, ובכוונה גמורה לשם שמים ללא שום תערובת של מחשבות זרות! ולכן לא חס על זמנו כי ודאי כדאי להשקיע כל זמן שבעולם כדי שתהיה התורה מתוך טהרה.

ויש בנותן טעם להוסיף מה שכתב בספר אבן שלמה (פ"ה ד) שהסיבה לכך שהראשונים זצ"ל (וכן בעל הזוה"ק זצ"ל) היו לומדים בשדה בין האילנות ולא למדו בתוך בתים בנויים, משום שחששו שמא היה מעשה או מחשבה בשעת בניית הבית שלא היה לשמה בקדושה וטהרה, ואם כן אין אפשרות לכוון כראוי במקום זה לאמיתה של תורה ולרדת לעומק הדברים!

איך אפשר להשיג גאונות כמו גאונות הרשב"א זצ"ל

וכדאי לדעת מה שסיפר האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל (מובא בספר תורת חיים) שפעם בא יהודי למרן ה"דברי חיים" מצאנז זצ"ל ושאל אותו: "רבי איך אפשר להגיע ולהשיג גאונות כמו הרשב"א זצ"ל? ענה לו הדברי חיים זצ"ל: "הנך צריך לשאול קודם מאיפא לוקחים את הקדושה של

קנין י"ד ☞ "בטהרה" _____ רנא

הרשב"א זצ"ל? ! וביאר את כוונתו האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל, שאמר לו כך: "אתה חושב שכשתלמד בהתמדה גדולה לאין שיעור אז תוכל להיות כמו הרשב"א זצ"ל, טעות גדולה הנך טועה, אם אתה רוצה לזכות לתורה של הרשב"א זצ"ל תשאל מקודם איך לוקחים את הקדושה של הרשב"א זצ"ל, שרק עם הקדושה הנוראה שלו זכה להיות הרשב"א זצ"ל.

"נשמה שנתת בי טהורה היא"

יש לעמוד על נקודה נוספת, וכבר העיר מזה בספר מתנת חיים. דוד המלך ע"ה התפלל להקב"ה (תהלים כא, יב): "לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי", ויש לעיין בנוסח הבקשה הרי האדם מערש לידתו ומעצם ברייתו בא הוא לעולם עם לב ונשמה טהורה, וכפי שאומרים קודם התפילה בכל בוקר: "אלקי, נשמה שנתת בי טהורה היא" ואם כן מה מקום יש לבקש שהקב"ה יתן בנו ברייה חדשה של לב טהור?

ומוכח מזה שכאשר לבו של האדם נטמא ח"ו שכידוע יש בזה סכנה גדולה מכל מיני גורמים כגון מהימצאות בחברת בני אדם שאינם מהוגנים או שאר דברים שמזיקים לרוחניות. ואם כן "קנין טהרה" אין פירושו שמשיגים אנו טהרה שעדיין לא היתה בפנימיות האדם, כי הנשמה מעצם ברייתה היא כבר טהורה בהיותה "חלק אלוקי ממעל", אלא שזקוקים אנו בשביל כך להרבה תפילה וסייעתא דשמיא שלא לאבד את הטהרה, ואם אירע חלילה הדבר, על האדם להרבות ולשפוך שיח לפני הקב"ה ששוב יברא לו לב טהור, וזה מעין "ברייה חדשה".

וראוי להתבונן בדברים מה רבה האחריות על האדם לשמור על מה שיש בו מתנת שמים, כדי שלא יאבד ויפסיד מטהרת הנשמה והלב על ידי מעשה דיבור או מחשבה.

טהרת הדיבור

וכבר נוכחנו לדעת שיש כמה עיקרים במידת הטהרה, ומילתנו אמורה בענין טהרת המחשבה וכוחו של הרהור, ואף הארכנו בגודל חשיבות טהרת הגוף במקוה במי טהרה, עתה נקדיש מילים בנושא של טהרת הפה, ונראה

רנב _____ תורה דיליה

להוכיח ששלמות בנקיות הדיבור מעכבת לכל מי שרוצה לזכות לקנות תורה ולהידבק בה.

איתא בגמרא במסכת עירובין (דף נג.): "אמר רב יהודה אמר רב: בני יהודה שהקפידו על לשונם (פרש"י זצ"ל: לדבר בלשון צח ולא בלשון מגונה) - נתקיימה תורתם בידם, בני גליל שלא הקפידו על לשונם - לא נתקיימה תורתם בידם". רואים מכאן גודל החובה לדבר בלשון נקיה בכדי שתתקיים התורה בידם.

ובגמרא במסכת פסחים (דף ג:) יש שני מעשים: "הנהו תרי תלמידי דהווי יתבי קמיה דרב, חד אמר: שויתנין האי שמעתא כדבר אחר מסנקן (סוגיא זו שלמדנו עשתה אותנו כמו חזיר עייף), וחד אמר: שויתנין האי שמעתא כגדי מסנקן (סוגיא זו שלמדנו עשתה אותנו כמו גדי עייף), ולא אישתעי רב בהדי דהאיך (רב לא דיבר יותר עם אותו תלמיד שנקט במילה לא הגונה).

מעשה נוסף מובא שם: "הנהו תרי תלמידי דהווי יתבי קמיה דהלל וחד מינייהו רבן יוחנן בן זכאי, ואמרי לה קמיה דרבי וחד מינייהו רבי יוחנן. חד אמר: מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה? וחד אמר: מפני מה בוצרין בטהרה ומוסקין בטומאה? אמר: מובטח אני בזה שמורה הוראה בישראל. ולא היה ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל."

רואים מכך את גודל החובה שיש על כל אחד ואחד בכלל, ולתלמידי חכמים בפרט, לשמור על נקיות וטהרת הלשון, כי הוא הדבר המוביל את האדם להיות גדול בתורה ומורה הוראה בישראל.

ואפשר ללמוד זאת מהמדרש (ויקרא רבה פרשה כד ז): "כך אמר להן משה לישראל: "כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחרריך" (דברים כג, טו). וכתוב במדרש "ערות דבר" זה ערות דיבור. רב שמואל בר נחמן אמר זה ניבול פה".

כלומר, על ידי ניבול פה הקב"ה מתרחק מאתנו ח"ו וממילא גם אין

קנין י"ד ☞ "בטהרה" _____ רנג

סייעתא דשמיא בלימוד וכך לא שייך לגדול בתורה, ומכך נראה שיש קשר אדוק בין ענייני טהרה לקנין התורה.

ובכלל טהרת הפה נכלל גם כן הזהירות הגדולה שיש לנקוט בכדי להתרחק מכל מה שיש לו קשר ללשון הרע, והמעין בספר שמירת הלשון (שער הכניעה פרק ז', ובעוד הרבה מקומות) יראה שלשון הרע מטמא את האדם ואת פיו, וזה פוגם בדברי התורה שמוציא מפיו ואין להם כח להשפיע קדושה על האדם, ולכן אין כל פלא בתופעה המצויה של אנשים שמשקיעים רבות בלימודם ובכל זאת אינם מתעלים כל כך, כי הפה אינו במצב של תכלית הטהרה, ויש כאן חסרון הניכר בהכשר האדם לקנין התורה.

התורה שנלמדת בלי טהרת הפה לא תוכל להגין על האדם בשעת הדין!

וכותב מרן החפץ חיים זצ"ל בענין, דבר מבהיל (שמירת הלשון ח"ב - פ"ז):

"והנה אם האדם הזה ילמד בכל יום מקרא ומשנה או גמרא, ובשעת הדין ידע שיציעו לנגד עיניו כל המשנה והגמרא שלמד, מה גדולה תשוקתו לזה, והוא מקווה לזה כל שעה ושעה, אימתי יבוא וימליצו אליו. אכן, כאשר יבואו אחר כך כל אותם הספרים, ויראה שנמשך על כל דף ודף רוח הטומאה על ידי דבורים האסורים, שדיבר מתחלה או באמצע, "ואין שוות למאומה", מה גדולה תהיה תוגתו אז, כאשר יתבונן בנפשו, איך בשאט נפש איבד בעצמו את תורתו.

ומשל למה הדבר דומה? לאחד שקנה מחבירו ש"ס שלם ומכורך בעור יפה, ובלי להסתכל עליו מבפנים, שסמך כיון שלמעלה הוא נאה מסתמא גם בפנים הוא כן, ושלם בעדו, והמוכר נסע לדרכו. ויהי כאשר לקחו לביתו, ראה שכל הש"ס היה מטושטש מאד, מפני חלב ושומן שנשפך עליו, ואפילו מסכת אחת לא מצא כהוגן, וכמה התמרמר על נפשו איך נתפתה לדברי המוכר, ששבחו בפניו, ולא פתחו בעצמו לראות מה שקנה, והרי עכשיו הכל מלוכלך ואי אפשר ללמוד בו!

ובאמת שכן הוא הדבר אצלנו גם כן. מי שפיו פתוח תמיד, ואינו מקפיד

רנד _____ תורה דיליה

על עצמו, אפלו אם ילמד כל ששה סדרי משנה וכל הש"ס כמה פעמים, כשיבוא למעלה, לא ימצא אפלו גמרא אחת שתגן עליו, כי על כל אחת נמשך עליה רוח הטומאה, ומאוס להסתכל עליה".

"שמור וזכור בדיבור אחד נאמרו"

נסיים במעשה שאירע. אברך חשוב בא לפני הצדיק רבי מאיר אבוחצירא זצ"ל ושפך לפניו את מר שיחו באומרו שעומל הוא רבות בתורה ולומד ללא הפסקה, אך דא עקא אין הוא זוכר מאומה ממה שלומד, ושאלתו בפיו מה מוטל עליו לעשות כדי שיתקיים לימודו בידו.

השיב לו הצדיק זצ"ל בנועם שפתי: הלא ידעת בני כי "שמור וזכור בדיבור אחד נאמרו" ואין כל אפשרות להפריד בין הדבקים, היינו: שמירת הפה והעיניים בקדושה וטהרה כראוי היא העריבה לזכירה! אם תשמור על ה"שמור" כמו שצריך ראה תראה כי גם ה"זכור" יגיע בעקבותיו...

שומה עלינו להשכיל ולדעת עד כמה צריכים להשגיח ולחוס על נפשותינו להיות תמיד בטהרה הכוללת טהרת כל החושים, ועל ידי זה נזכה שנהיה מוכנים להיות כלי קיבול לקבל התורה, אכי"ר.

